

Sprawozdanie Zarządu OTOP kadencji 2023–2026

Sprawozdanie

Sprawozdanie obejmuje okres od XI Walnego Zebrania Członków OTOP (9 września 2023 r., Rogów) do XII Walnego Zebrania Członków OTOP (5 września 2026 r., Falenty). Dane finansowe dotyczą trzech zamkniętych lat obrotowych: 2023, 2024 i 2025. Rok 2026 nie jest zamknięty i przedstawiamy go opisowo. Szczegółowe dane, tabele i wykazy zawiera materiał źródłowy dostępny na wniosek.

1. Kadencja w skrócie

W obszarze ochrony przyrody kadencja przyniosła wymierne efekty. W ramach translokacji wodniczki przeniesiono w sezonach 2023 i 2024 łącznie 103 pisklęta z Bagien Biebrzańskich na obszar Natura 2000 Bagna Rozwarowskie, gdzie gatunek wcześniej wymarł; monitoring powrotów wykazał 17 osobników oraz pierwsze od lat udane lęgi. Zatrzymano wodę na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich, w jednej z ostatnich ostoi cietrzewia, a w Kampinoskim Parku Narodowym rozpoczęto odtwarzanie Truskawskich Mokradeł. Prowadziliśmy ochronę czynną w rezerwach OTOP: na Biebrzy, Karsiborskiej Kępie i w Bece, gdzie utrzymano wypas koników polskich oraz działania edukacyjne. Powiększyliśmy własny zasób gruntów chronionych nabywając sześć działek lub udziałów w działkach w Mścichach i Zajkach.

Dzięki udziałowi w koalicjach i stałej współpracy z innymi organizacjami OTOP przyczynił się w tej kadencji do kilku zmian systemowych.

Mistrzostwa Polski w Naśladowaniu Ptaków stały się w tej kadencji wydarzeniem rozpoznawalnym w mediach ogólnopolskich. Trzecia edycja odbędzie się 11 września 2026 r.

Rozwijaliśmy birdwatching: spacery, kursy i webinary, wraz z ofertą sklepu. Obszar ten jest jednocześnie źródłem przychodów niezależnych od projektów, ścieżką pozyskiwania nowych osób członkowskich i częścią działalności edukacyjnej.

Przychody pozaprojektowe, w tym składki, darowizny, 1,5% podatku oraz przychody ze sklepu, kursów i spacerów, wyraźnie wzrosły. Zwiększył się też ich udział w przychodach OTOP.

Deficyt ma charakter strukturalny, a jego źródła sięgają wielu lat wstecz.

Miara	2023	2024	2025
Przychody ogółem	9 470 591	11 510 552	10 957 058
Przychody pozaprojektowe	634 244	1 446 136	1 716 023
Ich udział w przychodach	6,7%	13,5%	15,7%
Wynik finansowy netto	–525 798	–154 945	–681 186
Składki członkowskie	74 476	105 437	213 886
Środki pieniężne na 31 grudnia	608 024	2 050 412	1 385 712

Kwoty w złotych, w ujęciu porównywalnym według jednolitej klasyfikacji z 2025 r.

Kadencję kończymy w trudnym momencie. Postępowanie przetargowe na kolejny okres Monitoringu Ptaków Polski nie zostało dotąd ogłoszone. Program nadal działa, prowadzimy go w ograniczonym zakresie ze środków własnych, ale środki z umowy publicznej w 2026 r. nie wpłynęły. Jest to sprawa, którą nowy Zarząd powinien zająć się w pierwszej kolejności.

2. Władze Stowarzyszenia i tryb pracy Zarządu

Zarząd kadencji 2023–2026: Stanisław Łubieński (prezes), Krzysztof Tabernacki (wiceprezes), Marcin Borowik, Krzysztof Pawlukoć. Wpis do KRS: 4 grudnia 2023 r. Komisja Rewizyjna: Agnieszka Kuczyńska, Waldemar Kamiński, Piotr Baranek. Funkcję Dyrektorki OTOP pełni Izabela Wilczyńska-Gadi, za obszar ochrony przyrody odpowiada dr Jarosław Krogulec.

Zarząd pracował w trybie posiedzeń oraz uchwał podejmowanych środkami komunikacji elektronicznej. W kadencji odbyło się 19 posiedzeń. Pełne zestawienia uchwał są publikowane na stronie OTOP. 29 czerwca 2024 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków, na którym uchwalono zmiany w statucie.

Do najważniejszych aktów wewnętrznych przyjętych w kadencji należą: Regulamin członkostwa i Regulamin opłacania składek (10 października 2024 r.), Regulamin przedstawicielstwa pracownic i pracowników (8 lutego 2024 r.), procedura dotycząca przeciwdziałania mobbingowi i dyskryminacji (31 stycznia 2024 r., dwukrotnie zaktualizowana) oraz zmieniona Procedura finansowa dla Grup Lokalnych (16 grudnia 2024 r.).

3. Ochrona przyrody

- Rezerваты OTOP chronią ptaki mokradeł: na Biebrzy wodniczkę i siewki łąkowe, na Karsiborskiej Kępie siewki, na Bece dodatkowo pliszkę cytrynową. W Bece kontynuowano wypas koników polskich oraz prowadzono działania edukacyjne, w tym działania OTOPatrolu.
- Wodniczka: Polska odpowiada za ok. 25% światowej populacji gatunku. Prowadzimy translokację piskląt z Bagien Biebrzańskich na Bagna Rozwarowskie; w 2024 r. wykonano pełny cenzus w Dolinie Biebrzy.
- Torfowiska i mokradła: zatrzymanie wody na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich (ostoja cietrzewia), około 20 przetamowań na Truskawskich Mokradłach w Kampinoskim Parku Narodowym, wieloletni projekt Mokradła Jaćwieży wsparty przez Endangered Landscapes and Seascapes Programme.
- Wyspy wiślane: ochrona łągów sieweczki obrożnej, której ponad połowa polskiej populacji gniazduje na wyspach i łąkach Wisły.
- Wilcze Góry i Karpaty: ochrona kluczowych obszarów leśnych, inwentaryzacje potencjalnych rezerwatów w Beskidzie Niskim, projekt ochrony sóweczki ze wsparciem WWF.
- Grunty: nabyto sześć działek lub udziałów w działkach w Mścichach i Zajkach o łącznej wartości 125 018 zł.

Kluczowym komponentem programu jest Monitoring Pospolitych Ptaków Łęgowych, prowadzony nieprzerwanie od 2000 r. z udziałem setek osób wolontariackich. W maju 2026 r. opublikowano podsumowanie 25 lat programu.

4. Rzecznictwo i zmiany systemowe

Współtworzymy koalicje (Rolnictwo dla Przyrody, Ratujmy Rzeki, Koalicja 10%, Niech Żyją) i utrzymujemy stałe relacje z administracją. Najważniejsze efekty kadencji:

- Gawrony. Petycję „Chrońmy gawrony!” podpisało 22 580 osób; przekazano ją 16 października 2025 r. Kampania doprowadziła do wycofania się z wypłaszania w wielu miastach, a w 2026 r. resort zapowiedział rozważenie zmiany statusu ochronnego gatunku.
- Fajerwerki. Petycję „Fajerwerki? Nie, dzięki!” podpisało 26 433 osoby; złożono ją 30 października 2025 r.
- Reforma łowiectwa. Udział w Zespole powołanym przez Ministra Klimatu i Środowiska; od 2 stycznia 2026 r. z listy gatunków łownych usunięto jarząbka, głowienkę, czernicę, słonkę i łyskę.
- Rzeki Wisła i droga wodna E40. GDOŚ nie wydał zgody na budowę stopnia wodnego w Siarzewie; rozstrzygnięcie potwierdziły sądy wszystkich instancji.
- Nowe rezerваты na Podkarpaciu: „Kozie Żebro” (105 ha) i „Markowiec-Gródek” (71 ha).

- Wspólna Polityka Rolna: wpływ na interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne, w tym nową formę ochrony wodniczki; udział w debacie w Senacie RP w czerwcu 2026 r.
- Energetyka odnawialna: przekazanie MKiŚ map wrażliwości ptaków na farmy wiatrowe, wpływ na wyznaczanie obszarów przyspieszonego rozwoju OZE i na zakaz lokalizacji wiatraków w terenach chronionych.
- Sobiborski Park Narodowy: udział w projekcie od 2025 r., rozmowy z samorządami i mieszkańcami, przekazanie w lipcu 2026 r. zaktualizowanej propozycji granic.
- Eko-interwencje prowadzone w trybie ciągłym oraz sprzeciw wobec szkodliwych inwestycji i imprez.

Wymienione efekty są wynikiem systematycznej pracy i współpracy z innymi organizacjami oraz instytucjami. W większości spraw OTOP był jednym z kilku zaangażowanych podmiotów.

5. Społeczność, członkostwo i rozpoznawalność

Liczba osób członkowskich wzrosła w kadencji z ok. 1200 do ponad 2900.

W lutym 2026 r. rozpoczęto projekt „Członkostwo Wysokich Lotów”, wsparty przez Fundację im. Stefana Batorego w programie Stronger Roots.

Leszczyńska Grupa Lokalna pozyskała w 2025 r. środki m.in. z gmin Poniec i Rawicz. Projekty prowadzi członek grupy, a OTOP zapewnia osobowość prawną, obsługę rozliczeń i opiekę merytoryczną.

Pierwszą Ptasią Godzinkę przeprowadzono w styczniu 2026 r. Wzięło w niej udział ponad 6,5 tys. osób.

6. Birdwatching, sklep i oferta edukacyjna

Sprzedaż OTOSklePu wyraźnie wzrosła w czasie kadencji.

Przychody z kursów i spacerów wzrosły w 2025 r. w porównaniu z rokiem poprzednim.

Rozwój birdwatchingu był decyzją strategiczną. Obszar ten wyodrębniono w strukturze organizacji, a do jakości merytorycznej oferty oddelegowano osobę na nowo utworzone stanowisko specjalistki do spraw edukacji ornitologicznej. Chcemy także rozwijać spacery prowadzone przez Grupy Lokalne, tak aby mogły one służyć angażowaniu ludzi, a uzyskane środki wspierały działania grup. Wymaga to wypracowania odpowiedniej formuły prawnej, ponieważ obecnie spacery są prowadzone w ramach działalności gospodarczej, a zaangażowanie osób wolontariackich wymaga powiązania ich z odpłatną działalnością pożytku publicznego. Zależy nam na znalezieniu rozwiązania, które pozwoli rozwijać ten model zgodnie z prawem i możliwościami organizacji.

7. Finanse

Dywersyfikacja przyniosła wymierne efekty. W czasie kadencji wyraźnie wzrosły przychody pozaprojektowe: składki, darowizny i zbiórki, 1,5% podatku oraz przychody z działalności gospodarczej.

Fundacje prywatne i firmy. W kadencji rozwinięto portfel finansowania prywatnego. Wśród partnerów i donatorów znalazły się m.in. Sigrid Rausing Trust, Amazon, Wyss Foundation, Endangered Landscapes and Seascapes Programme, Flotilla, Oak Foundation, ECF za pośrednictwem BirdLife Europe, WWF, Charities Aid Foundation America, RSPB, NABU i FZS.

Równolegle rosły koszty, przede wszystkim wynagrodzenia. Stanowią one znaczącą część kosztów organizacji.

Skala działania rosła szybciej niż przychody pozaprojektowe i wszystkie trzy zamknięte lata kadencji zakończyły się stratą.

Problemy z równowagą finansową nie zaczęły się w tej kadencji. Ich źródła sięgają wielu lat wstecz.

Nadzór i kontrola. Sprawozdania finansowe za lata 2023, 2024 i 2025 zostały sporządzone, zatwierdzone i złożone w wymaganych terminach, a działalność finansową Stowarzyszenia kontroluje Komisja Rewizyjna. Równolegle rozwijamy własne narzędzia kontroli kosztów i przepływów pieniężnych.

Płynność. Zobowiązania wobec pracowników i kontrahentów regulowano terminowo, ale rezerwa pozostaje niewielka a znaczna część środków jest przypisana do konkretnych projektów. Utworzenie rezerwy płynnościowej pokrywającej co najmniej trzy miesiące kosztów pozostaje niezrealizowanym celem.

Zobowiązania. W tej kadencji uregulowano dwa zaległe zobowiązania wobec RSPB odziedziczone z lat wcześniejszych. W 2026 r. Zarząd podjął uchwałę z 20 kwietnia decyzję o zaciągnięciu pożyczki w kwocie 799 000 zł, przeznaczonej przede wszystkim na utrzymanie zespołu Monitoringu Ptaków Polski w roku, w którym program realizowany jest bez wpływów z umowy. Termin spłaty przypada na 30 kwietnia 2027 r.

Monitoring Ptaków Polski. Postępowanie przetargowe na kolejny okres nie zostało dotąd ogłoszone. MPP jest rozliczany w ramach odpłatnej działalności statutowej i stanowi zdecydowaną większość tej pozycji. Nie jest to utrata programu: przyczyną jest opóźnienie po stronie zamawiającego. Aby zachować ciągłość najważniejszych serii badawczych, OTOP sfinansował ze środków własnych tylko niezbędną część monitoringów w sezonie 2026. Nie wszystkie monitoringi zostały wykonane.

8. Rozwój instytucjonalny

Trzyletni grant Sigrid Rausing Trust (2023–2025) sfinansował funkcje, których nie finansuje żaden donator projektowy: fundraising, rozwój członkostwa i zarządzanie finansami. Umożliwił zatrudnienie osoby odpowiedzialnej za fundraising i liderki do spraw członkostwa, sfinansowanie części etatu w komunikacji, rozwój sklepu oraz wdrożenie trzech narzędzi elektronicznego obiegu dokumentów: eKsięgowego, Luminum Kadry i modułu e-Delegacje.

Zespół OTOP urósł w czasie kadencji.

Wraz ze wzrostem zespołu wzrosły także nakłady na wynagrodzenia.

Nie udało się jeszcze zbudować nowej strony otop.org.pl. Wniosek do Narodowego Instytutu Wolności nie uzyskał finansowania. W 2026 r. złożyliśmy kolejny wniosek, tym razem do Fundacji PKO Banku Polskiego.

W kwietniu 2026 r. przeprowadzono częściową ewaluację realizacji planu operacyjnego 2022–2024. Wizja, misja i wartości nie wymagały korekty; zmienił się sposób ich realizacji. Wniosek przekrojowy: transformacja została rozpoczęta i częściowo przeprowadzona, a organizacja znajduje się w fazie przejściowej między dynamicznym wzrostem a stabilnością. Pełna ewaluacja wraz z pracą nad kolejną strategią jest zadaniem następnej kadencji.

9. Wyzwania na kolejną kadencję

Poniższe zestawienie wskazuje sprawy wymagające dalszej pracy. Rekomendacje dotyczące sposobu ich prowadzenia Zarząd przekazuje odrębnym dokumentem Zarządowi kadencji 2026–2029.

1. Przeciągające się opóźnienie postępowania na Monitoring Ptaków Polski i brak wpływów z tego tytułu od początku 2026 r.
2. Trwały deficyt operacyjny o charakterze strukturalnym.
3. Niska rezerwa płynnościowa, odpowiadająca około półtora miesiąca kosztów.
4. Zakończenie grantu Sigrid Rausing Trust i konieczność utrzymania utworzonych dzięki niemu stanowisk.
5. Procedury i procesy nienadające za skalą organizacji.
6. Niedoinwestowane funkcje wspierające: komunikacja, fundraising i średnie zarządzanie.
7. Przestarzała strona internetowa.

Zarząd OTOP kadencji 2023–2026

Stanisław Łubieński, Krzysztof Tabernacki, Marcin Borowik, Krzysztof Pawlukojć

Warszawa, wrzesień 2026 r.